

Jankó Judit

Ellensúlyozni az idealizálást

Interjú Herman Leventével

Herman Levente Marosvásárhelyen született 1976-ban, és a budapesti Képzőművészeti Egyetemen diplomázott 2000-ben. Az élesdi művésztelep egyik alapítója, a Várfok Galéria művésze, aki mostanra kétlakivá vált. Visszatette székhelyét szülővárosába, de jön-megy a két ország között. Júniusban a Várfokban nyílik új kiállítása, s annál pontosabban nehéz lenne összefoglalni művészetének lényegét, mint ahogy a galériája honlapján olvasható: „Nem a valóság realista bemutatására törekszik, hanem egy olyan világra, mely a valóság emlékeivel van átítatva.” Ráday utcai műtermében beszélgettünk lebegő foteleket, falusi focipályát és reggeli kávéfőzést ábrázoló festmények társaságában, mielőtt az újabb Covid-hullám miatti lezárás előtt hazautazott volna.

JJ: Rólad gyakran elhangzik, hogy sorozatokban gondolkodsz, sorozatokat festesz. Miért, s most milyen sorozatban vagy benne?

Herman Levente: A sorozat arra nagyon jó, hogy alaposan körbejárjak egy problémát, alkalmat ad a kísérletezésre. Nagy keresgélésben vagyok, az aktuális széria is erről szól, a *Kísérlet* alcímet adtam neki. El kéne mozdulnom arról a pontról, ahol szerintem most megrekedtem, s amit úgy nevezek, hogy „túlzott realizmus”. Nem a realizmussal van baj, azt akarom elhagyni, amire most tényleg nem találok jobb szót, mint hogy „túlzott”. Tágabb értelemben is igaz, hogy mindentől meg akarok válni, amihez nagyon ragaszkodom, most ennek van itt az ideje. A nagy méretű kép, amit most itt látsz a műteremben, magán hordja mindazt, amitől szeretnék megszabadulni, például a kidolgozott figuráktól. Azt szeretném, hogy maradjon meg a tér, de ne legyenek kidolgozva a részletek. Használok fotóelőképeket a festéshez, de csak a legelején, utána jöjjenek az emlékek. Gyerekkoromban sokat sportoltam, gyorskorcsolyáztam, és ezenkívül, mint minden gyerek, fociztam. Otthon sok focipálya megmaradt abból a korszakból robusztus vaskapukkal, most készítettem egy ilyen képet. Tulajdonképpen emlékből összeraktam egy nyári hangulatot, de a képen szereplő figura felsőtestét fotó alapján festettem. Azt



szeretem, ha egy képet egy nap alatt vagy nagyjából egy lendülettel be tudok fejezni.

JJ: Milyen jelentésrétegei vannak annak, hogy „túlságosan ragaszkodom valamihez”?

HL: Képgrafika szakon végeztem. Tettem egy gyenge próbálkozást a festő szakra való átjelentkezésre, de már túl késő volt, harmadévből nem akartak átengedni. A grafikai feladatok mellett gyakorlatilag folyamatosan festettem, gyakran üvegre és kizárólag nonfiguratív dolgokat. Nagyon sokat tanultam egy volt mesteremtől, Kis Tóth Ferenctől, aki hangsúlyokat épített belénk. Nem hajszolt valami felé, hanem megpróbálta az önisme-

retünket mélyíteni. Valahogy megismertett önmagunkkal, és mindezt a tudást átvezette a munkáinkba is. Ezért egyszer csak elkezdem érezni, amikor valami túlzás lesz.

JJ: Marosvásárhelyen festészetet tanultál, Budapesten pedig képgrafikát. Ezek tudatos választásaid voltak, vagy a véletlen alakította így?

HL: Kezdem a legelejéről. Marosvásárhelyen, az ottani kisképzőben három szak létezett, szobrászat, festészet és grafika. De

↑
HERMAN Levente a műteremben, 2021



↑
HERMAN Levente: *Magánélet B*,
2021, olaj, vászon, 100x130 cm
A művész és a VárfoK Galéria jóvoltából

lényegében mindent tanultunk, a szobrászoknak is ugyanúgy kellett festeniük meg grafikázniuk, és szerintem ez nagyon jó volt. Ma nagyon hamar specializálódni kell az oktatási rendszerben, akkoriban az volt az elv, hogy mindenki kóstoljon bele mindenbe.

JJ: Marosvásárhelyen születtél?

HL: Igen. Két éve költöztem vissza. Sokat vagyok Budapesten is, ha épp nincs lezárás vagy karantén, de most már többnyire otthon élek, és ott is dolgozom.

JJ: Hogyan alakult, hogy művészpályára lépsz?

HL: Nagyanyám iparművészeti tárgyakkal foglalkozott, kisebb ajándéktárgyakat festett díszítő motívumokkal, furulyákra égett mintákat. Édesanyám már gyerekként elkezdett besegíteni neki zsebpénzért, majd felnőve is benne maradt ebben, elvégzett egy iparművészeti iskolát, ez lett a megélhetése. Valamilyen szinten mindig is benne volt a családjukban a művészet. Nagyatám megjárta a világháborút, hat és fél év orosz fogság után meggyengült egészséggel tért vissza, nem tudott eljárni dolgozni, otthon készítette a parasztudvarokat, házakat, székelkapukat ábrázoló makettjeit.

1994-ben érettségiztem Marosvásárhelyen, és az osztályunkból hatan együtt

elmentünk felvételizni először Kolozsvárra – ahonnan mindannyian éppen hogy, de kiestünk –, majd Pestre, ahová szintén nem vettek fel minket egyből, de lehetőséget kaptunk arra, hogy egy évig itt maradjunk, és felvételi előkészítőn vegyünk részt. Itt ismertem meg Kis Tóth Ferencet, Nagy Gábort, Gaál Jocót, akik tanítottak minket.

JJ: Létezik marosvásárhelyi művészeti tradíció? S ha igen, miben különbözik attól, amit Budapesten tanultál?

HL: Tradíció mindenhol van, még ha nem is határozzuk meg magunknak sem pontosan, hogy mi az. Az idősebb művészgenerációnál még mindig érződik a posztsozialista hangulat, de még én is emlékszem, hogy a középiskolában igazolták a tanóráimat, ha Ceaușescu-portrét festettem. A 4. számú általános iskolába jártam, ötödikben átengedtek a művészetibe, ahonnan két év múlva kirúgtak, mert mérnökember apám nem volt kommunista, úgyhogy az utolsó évre visszamentem a 4. számúba, majd újra felvételiztem a művészeti középiskolai részébe. Marosvásárhelyen az az iskola, ami itt Budapesten a Kisképző, nyolc évfolyamos volt, a felsőtagozattól a gimnáziumi érettségig egy intézmény. Minden osztály egyik fele klasszikus zenészekből állt, a másik fele képzőmű-

vészekből. A rajzoktatás során sémákban gondolkodva, síkokban kellett rajzolnunk. Bordi Géza volt a rajztanárunk.

Budapesten a képgrafika szakon egy sor olyan technikát megtanultam, amit egyelőre félretettem a festészet miatt, de a jövőben még szeretnék vele foglalkozni, ilyen például a szitanyomat vagy a litográfia.

JJ: Miért költöztél vissza?

HL: Budapesten töltöttem nagyjából huszonöt évet, de akkor sem szakadtam el Marosvásárhelytől, gyakran jártam haza. Solymárra költöztem, együtt éltem valakivel, majd leégett a házuk, felépítettük újra, szakítottunk, és én hazamentem. Egy ideje már tervezgettem, miként tudom úgy szervezni az életemet, hogy legalább felerészben otthon tudjak lenni. A szüleim elkezdtek segítségre szorulni, a táj is hiányzott. Van egy olyan hangulata az ottani életnek, amit szavakkal nem tudok leírni. A gyerekkorom van ott.

Jó volt hazamenni. A régi barátaim hetven százaléka otthon él, értjük egymás szavát, nem kell nagyon magyarázkodnom, mindenki tudja, miről beszélnek.



↑
HERMAN Levente: *Maros-part 2.*, 2020, olaj, vászon, 120×100 cm
A művész és a Várfok Galéria jóvoltából



↑
HERMAN Levente: *Magánélet C*, 2021, olaj, vászon, 100×130 cm
A művész és a Várfok Galéria jóvoltából

JJ: Hogyan kerültél a Várfok Galéria művészkörébe?

HL: 2005 körül a Budapest Art Factoryt alapító Dianne C. Brownnal dolgoztam együtt, rajta keresztül keresett meg 2007-ben Szalóky Károly. Ugyanazzal a csapattal működünk együtt az Art Factoryben, akikkel az élesdi művésztelepet alapítottuk. Sajnos tavaly, először a művésztelep történetében, a lezárt határok miatt nem tudtam részt venni rajta. Másodéves korunkban mentünk le először Élesdre, ahol Bodoni Zsolt született, vele már Marosvásárhelyen együtt jártunk iskolába, aztán egyetemre is. Olyan jól sikerült az első alkalom, hogy elhatároztuk, ezentúl minden évben lemegyünk festeni két hétre, ami aztán egy hónapra nőtt. Zsolttal és Szász Sanyival kilenc évig egy műteremben dolgoztunk, utána az Art Factoryban is. Kívülről-belülről ismerjük egymást. De azoknak is követtük az útját, akik otthon maradtak Marosvásárhelyen vagy Kolozsváron.

JJ: Tavaly nagy kiállításod volt Marosvásárhelyen, a Várfokban pedig június elején nyílik egyéni bemutatód. Miről fog szólni?

HL: Tavaly március 11-én nyílt kiállításom a marosvásárhelyi Kultúrpalota nagytermében, ami másnap a koronavírus miatt bezárt. Nagy kiállítás volt, életműkiállításnak is felfogható, én voltam a kurátora, kiállítottam a régi dolgaimból is egy válogatást. Sokan voltak a megnyitón, akkor azt is gondoltam, hogy ennek a közönségnek tudok valamit nyújtani. A hazamenésemben az is benne van, hogy van ott dolgom. Rengeteg tehetséges fiatal van, akiket lehetne terelgetni.

Sokáig olyan tájképeket festettem, melyeken nem volt figura, többnyire ezek lesznek a Várfokban kiállítva, és az új kísérletek. Folyamatosan gyűjtöm az ötleteket, de inkább csak feljegyzem őket, nem szoktam vázlatokat készíteni. Szeretem azt a fajta szabadságot, hogy a vásznon dől el minden. Szeretem a figurális festészetet, de a nonfiguratív is. Minden tud inspirálni, egy hangulat, egy látvány, egy érzés. Szeretek kiállításra járni, mert még nem láttam olyat, amiből ne tudtam volna valamit meríteni.

JJ: A román képzőművészek közül kit kísérsz figyelemmel?

HL: Adrian Ghenie a legismertebb, bár nem feltétlenül ő kezdte el azt a vonalat, amit csinál, de nagyon befutott vele. Kolozsváron és Bukarestben láttam izgalmas kiállításokat, a román film és színház is friss, izgalmas. Marosvásárhelyen a zene erősebb, mint a képzőművészet, egykori zenész osztálytársaim, a Tiberius kvartett tagjai szerveztek egy zenei fesztivált a városban, amire világhírű oktatókat és zenészeket hívnak meg.

JJ: Sokan tanításból tartják fent magukat. Te is tanítasz?

HL: Itt Budapesten Kis Tóthnak, egykori mesteremnek voltam a tanársegéde az azóta megszűnt egyetemi felvételi előkészítőn. A nemzetközi üzleti főiskolán (IBS) a művészeti menedzsment szakon oktattam rajzot



↑
HERMAN Levente: *Múzeum 1-2.*, 2021,
olaj, akril, vászon, 2×129,5×100 cm
A művész és a Várfoke Galéria jóvoltából

és festészetet. Otthon pedig a rockiskolában tanítottam klasszikus gitárt. Régen volt egy rockzenekarom is Médium néven, a 90-es évek elején, sőt az egyetemen is volt egy névtelen zenekarunk, gólyabálokon és egyéb rendezvényeken léptünk fel. A zene nekem meditáció. Tizenhat évesen kaptam egy gitárt és egy tabulatúrát, ahol le volt rajzolva az ujjrend, de ha minden jól megy, megtanulok kottát is olvasni a fiam keresztapjától, aki klasszikus gitárművész.

JJ: A festés nem meditáció?

HL: Tud az lenni, ugyanakkor azt hiszem, az a legjobb, ha az ember festés közben a lelkét és az agyát is használja, a meditációban pedig az agy inkább pihen.

JJ: Mi a festészet dolga?

HL: Én főleg kommunikációra használom. Nagyon sokféleképpen lehet festeni, például most elkezdtem színesedni. Itt ez a kép a műteremben, ami a reggeli kávéfőzést ábrázolja. Sokan felteszik a Facebookra reggeli kávéjuk képét egy „Jó reggelt!” felirattal, hétfőn még megtoldják mindezt egy szívecskével. Ez a gyakorlat inspirált arra, hogy nagy méretben, szatirikusan én is megfessek a reggeli kávé és a konyhát.

Az emberek menekülnek a valóságtól, a Facebook pedig kiváló terep egy idealizált valóság megalkotására. A festészetnek is van egy ilyen vonala, mindig ezzel akartam szembemenni. Nem olyan szép a világ, mint az idealizált képeken, de ez nem jelenti azt, hogy nem szeretek élni, vagy fel akarom vág-

ni az ereimet. Ellensúlyozni kell az idealizálást, a művészettel azt mutassuk meg, ami van.

JJ: Olvastam valahol, hogy rajongsz Tarkovszkijért, és az ő hatása az a monokróm színvilág, ami jellemző rád.

HL: Tarkovszkij a gyerekkori hangulataimat hozza vissza.

JJ: A reménytelen világvégét?

HL: Akár. Hiszen a kommunizmus a lezárt háttárral elszigetelt a világtól. Édesapám révén a családuknak van egy szász ága, emiatt Németországba akartunk disszidálni, de nem kaptunk útlevelet. Maradtunk, és megszoktam, hogy nem a szabad világban élek. Emlékszem gyerekkorom sorbaállításaira az ételkészítéért, kenyérért, étolajért. Etnikailag sokszínű volt a környezet, ahol mindannyian a közös ellenséggel – Ceaușescuval és a kommunizmussal – szemben határoztuk meg magunkat. Most, hogy újra otthon élek, szabadabb lettem, sokat kirándulok, járkálok a természetben, bejárom azokat a helyeket, ahol gyerekként a szüleimmel kirándultam. Valahogy kinyíltam most otthon, talán ettől színesednek a képeim.

Huszonhat-huszonhét éve folyamatosan költözöm, belefáradtam mára, érzem, valami fészekszerűségre van szükségem. Nagyon remélem, hogy tartható lesz ez a kétlakóság, megoldható lesz mindkét szintéren jelen lenni. Ötvenéves leszek nemsokára, és többet éltem Magyarországon, mint Marosvásárhelyen.

JJ: Mit adott a huszonöt év Budapesten?

HL: Hozzátett a személyiségemhez, helyt álltam egy másik közegben is, nem ott, ahol szocializálódtam. Fegyelmezettséget, fókuszáltságot, egy csomó hasznos dolgot adott. Sokat tanultam, tizennyolc évesen gyerekként érkeztem, itt lettem felnőtt. Most a visszatérés élményét dolgozom fel. Bár ez más, hiszen gyakran jártam haza, ott vannak a szüleim, a baráti köröm, nem kellett újratulnom az ottani világot, szépen belesimultam. Jólesik a lelki kényelem. Ami ott van, kisimít.